

ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE – FACTORUL CHEIE PENTRU DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA

Dr. Angela Timuș, IEFS
 drd. Victoria Timuș, IEFS
 c.ș.s. Viorica Șeptelici, IEFS

The development strategies of many countries are mostly based on knowledge and innovations, human creativity and information's promotion regarding the new ideas, concepts, creative options. These ideas promoted in the framework of ideology and practice of developed economies, brought to national economies and on macro-level to results, which can be compared to the biggest world discoveries.

Strategiile de dezvoltare ale multor țări și-au stabilit în calitate de repere cunoștințele și inovațiile, creativitatea umană și promovarea informației cu privire la idei, concepții și opțiuni creative noi. Acești piloni, înglobați în ideologia și practica economiilor dezvoltate, au condus, în parametri republicani, dar și pe plan mondial, la rezultate care pot fi comparate cu cele mai mari descoperiri ale lumii.

Țările nou-formate s-au situat, în prezent, pe noi podiumuri ale dezvoltării umane, au pășit într-o nouă – era progresului inovațional. Societățile din mileniul trei dispun de o „Economie bazată pe cunoaștere” care semnifică o provocare a viitorului unde angajații devin valoroși datorită cunoștințelor sale. “Noi economie” constituie și un set de abilități care se fixează la nivelul generațiilor. Astfel, atunci când pronunț “noua economie”, ne referim la o lume în care oamenii activează cu creierul în locul mainilor, o lume în care inovația este superioară producției în masă, o lume în care investitorul preferă să cumpere noi concepte, idei sau mijloace noi pentru a crea. “Noua economie” este ținta strategică a țărilor ce tind spre prosperare economică și socială, în care omul este pilonul societății, iar creația umană – mijlocul de creștere și dezvoltare a lumii spre care se orientează și economia R. Moldova.

În societatea cunoașterii, bunurile intangibile, precum și cunoștințele, managementul informației, cunoașterii devin noul nucleu al competențelor. Cunoștințele devin mai efective și eficiente cu cât sunt utilizate mai mult. În opinia profesorului Quash, de la London School of Economics, ne aflăm într-o lume care plasează accentele pe valoarea economică a bunurilor intangibile. Ne referim, astfel, la “domeniul cognitiv, în care ideile valorează miliarde, în timp ce produsele costa din ce în ce mai puțin.

O întreprindere, bazată pe cunoaștere, poate insufla un nou spirit antreprenorial, de management poate motiva top-managerii să fie preocupați de transformarea organizației, astfel încât aceasta să devină capabilă să capteze, să aplice și să dezvolte valoarea ca urmare a implementării unor tehnologii performante. Acest deziderat, aplicat în cadrul mai multor întreprinderi de talie diferită, va contribui la promovarea cunoștințelor și implementarea tehnologiilor avansate, astfel vor transforma semnificativ economia unei națiuni. În paralel, se amplifică și asalturile asupra creșterii economiei durabile și îmbunătățirea standardului de viață al populației, care sunt determinate de dezvoltarea competitivității economiei în contextul provocărilor mondiale (globalizarea economiei, deschiderea piețelor internaționale, schimbările tehnologice rapide), provocări trebuie să fie transformate în oportunități de economie.

Analiza factorilor de competitivitate și identificarea problemelor cu care se confruntă în prezent Moldova, în scopul găsirii soluțiilor optime pentru rezolvarea acestora, reprezintă o necesitate pentru evaluarea potențialului economic viitor al republicii. În mare parte, economia R. Moldova este conturată de activitatea industriei și agriculturii, promovate de produse și servicii care, astăzi, fac cu greu față concurenței de pe piețele internaționale și cele de pe piața internă. Un element important îl reprezintă reducerea decalajului față de țările europene prin efortul de inovare, folosirea noilor tehnologii informaționale, comunicării și creșterea nivelului de educare al populației privind noua economie.

Una dintre cele mai impresionante schimbări în noua economie este bazată pe factorul-cheie al prosperității și creării locurilor de muncă, elementul distinctiv fiind gradul de implementare al ideilor, inovației și tehnologiei în toate sectoarele economiei. Extinderea capitalului intelectual poate fi obținută în întreprinderea din mileniul trei, în caz dacă inovația și creativitatea sunt omniprezente într-o organizație, se manifestă prin sentimentul de succes și se resimte prin necesitatea unor schimbări permanente. Renumitul Arturo Tolentino menționează că “capitalul uman al unei organizații este reflectat în abilitățile, nivelul de cunoștințe, atitudinea și creativitatea angajaților companiei, pe când capitalul social este determinat de încrederea reciprocă, colaborarea, participarea la luarea deciziilor, distribuția informațiilor și comunicarea, relațiile cu furnizorii și distribuitorii, precum și cu clienții și comunitatea. Cooperarea dintre forța de muncă și management este esențială în crearea capitalului uman și social al întreprinderii”.

Pentru realizarea cunoașterii, vom încerca să clarificăm semnificația noțiunii de inovare, care ar însemna soluționarea unei probleme de tehnici sau de organizare a activității, în scopul îmbunătățirii productivității muncii, perfecționării tehnice sau raționalizării soluțiilor aplicate (din fr. innovation, lat. innovatio). Conform definiției clasice, inovațiile reprezintă un proces complex, care reunește diferiți participanți, cum ar fi producătorii de noi cunoștințe, centre tehnologice legate printr-o serie de relații reciproce, creând

systemul inovațional. Deși definirea noțiunii de inovare pare simplă, celebrul economist Schumpeter identifică cinci tipuri de inovare: a) produse noi, b) metode noi de producție c) găsirea de surse noi, d) explorarea de piețe noi și e) noi căi de organizare a afacerilor. care sunt axele principale spre care tinde o societate într-o economie nouă, cu o activitate eficientă și durabilă.

Definirea Economiei bazate pe cunoaștere este un obiectiv dificil, luând în considerare varietatea mare implementări de succes ale conceptului și de specificul țărilor care au înregistrat progrese semnificative și cunoscute precum arfi: SUA, Marea Britanie Franța, Germania, Finlanda, Austria, Singapore sau Coreea sud. Conform definiției OECD, „economii bazate pe cunoaștere sunt atestate în țările care se bazează direct pe producerea, distribuirea și aplicarea efectivă a cunoștințelor și informației în scopul creșterii economice a țării”.

Concluzionand cele expuse mai sus și încercand o anumită încadrare a afirmațiilor într-un model teoretic, am putea menționa că, succesul în noua economie va fi din ce în ce mai determinat de modul în care el va reuși să impulsioneze inovația tehnologică, relațiile antreprenoriale, educația, calificarea specializată și tranziția tuturor organizațiilor, publice și private de la ierarhia de tip birocratic la rețelele de tip învățare.

Identificarea factorilor care influențează competitivitatea R. Moldova, a determinat analiza prudentă a economiei, a mediului de afaceri, a resurselor, atât materiale precum și umane, a costurilor și a activității științionale, care se desfășoară astăzi prin inovare. Astfel, principalii factori care ar permite R. Moldova să vină inovatoare sunt:

- investițiile consistente în educație la modul general și în educația de nivel superior, în special;
- baza informațională și tehnologică de calitate;
- nivelul înalt al cheltuielilor guvernamentale aferente cercetării și dezvoltării;
- legi eficiente de protecție a proprietății intelectuale, care să susțină activitatea de cercetare-dezvoltare;
- măsuri pentru sporirea calității resurselor umane și capacității de absorbție a forței de muncă.

Astăzi inovarea este percepută ca forță conducătoare a creșterii și a productivității, dar și a globalizării, fapt care generează un interes tot mai mare față de informație, tehnologie și învățare, precum și față de rolul acestora în creșterea economică. Ca pilon de bază al noii societăți, inovarea se regăsește dincolo de procesul de transmitere a cunoștințelor prin rețele de calculatoare și comunicații de la procesele de învățare până la modul de organizare a afacerilor. Totuși, noile tehnologii sunt cele care permit o rată progresivă de tranfer a cunoștințelor la un preț mai mic și cu o eficiență mai sporită.

Tranziția de la era industrială la era informațională a schimbat instituțiile și societatea, valoarea adăugată bazează pe informație și cunoștințe, a apărut un nou tip de lucrător – lucrătorul cu informația. Pe de altă parte, au apărut noi elemente de vulnerabilitate, cea indusă de Internet și rețelele intranet, precum și interacțiunea umană în Internet. Toate aceste momente ne conduc spre un prim risc major în contextul Noii Economii – vulnerabilitatea digitală. Riscul este comun tuturor țărilor, dar pentru țări emergente, cu infrastructură în formare, acesta poate fi considerat mai mare, din cauza problemelor ce să referă la lipsa de educație a utilizatorilor în folosirea tehnologiilor informaționale și comunicațiilor.

“Noua economie are o influență în spațiul mondial prin filiera fenomenului pe care-l numim globalizare. În primul rând, este vorba despre impactul progresului tehnologic, în special, în domeniul transmiterii și relucrării informației. Acest progres favorizează circulația factorilor de producție. reamplasări masive de capital la scară globală. În al doilea rând este vorba de o liberalizare a piețelor. pe fondul tendinței capitalului din toate direcțiile spre zonele unde oportunitățile de profit par a fi cele mai mari. Globalizarea a pus bazele trecerii la o “economie nouă”, axandu-se pe exemplele unor țări, precum SUA și Germania. Anume acest factor a constituit una dintre cele mai reprezentative tendințe în evoluția inovațiilor.

Evaluarea tendințelor de dezvoltare a țărilor cu o economie nouă conduce la identificarea blocajelor majore în diferite domenii fapt care impune necesitatea implementării posibilelor recomandări necesare, pentru a fi adoptate și restructurate în practică.

Recomandările, propuse în studiile cercetate, vizează o cunoaștere a culturii inovării, trecand prin prisma educației și amplificand potențialul inovativ prin eficientizarea interfețelor dintre cercetare și industrie. Este necesar de stimulat calitatea forței de muncă din domeniul științei și tehnologiei informației. capacitatea de absorbție a pieței forței de muncă și dezvoltarea capitalurilor de risc. precum și altor mijloace moderne de finanțare. Astfel, se recomandă promovarea unui efort național de alfabetizare digitală, fiind una din condițiile de perfecționare a resurselor umane pentru trecerea la economia bazată pe cunoaștere.

Problematika generată de impactul tehnologiilor informației și a comunicării, implementează anumite politici destimulare a inovării, prin diferite programe de promovare a mărcilor locale și proprietatea intelectuală cu specific național.

În acest stadiu de implementare a politicilor, intervenția statului este necesară pentru stimularea și valorificarea maximă a potențialului științific, orientat spre crearea și comercializarea produselor, serviciilor, proceselor moderne ecologic pure, competitive, forță de muncă înalt calificată, industriei hi-tech, precum și pre valorile unei societăți democratice, deschise. În acest context, investițiile reflectate în cadrul domeniilor de cercetare, dezvoltare și educație, devin “factorii-cheie în atingerea dezvoltării durabile”.

Cu toate acestea, deducem următoarele elemente și procese, care conduc spre o “economie bazată pe cunoaștere”:

- Producerea intensivă de cunoaștere prin inovare;
- Identificarea și repartizarea eficientă a cunoașterii de către membrii societății;
- Realizarea intensivă a cunoașterii în toate domeniile;
- Vitalitatea creării sistemelor flexibile de cunoaștere (invățare), care ar fi în stare să asigure adoptarea permanentă a factorului de muncă la un sistem economic bazat pe inovare și cercetare;

Implementarea unor politici guvernamentale, strategii de susținere a creării și dimensionării cunoașterii.

În aceeași ordine de idei, subliniem ca intervenția statului în știință și tehnologie este promovată pentru a maximiza performanțele în economia bazată pe cunoaștere – economie care este bazată direct pe producția, distribuția și utilizarea cunoștințelor și a informației.

Susținerea cercetării-dezvoltării și stimularea unui climat inovațional stabil reprezintă o prioritate strategică în dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova. Politica de stat în sfera științei și inovării, parte componentă a politicii social-economice a R. Moldova, stabilește obiectivele, principiile și mecanismul activității statului în acest domeniu.

Statul, împreună cu comunitatea științifică, elaborează politica în sfera științei și inovării și o promovează asigurând baza ei normativă, instituțional-organizatorică și social-economică, contribuind prin măsuri și mijloace la desfășurarea activității în sfera științei și inovării.

Statul determină scopul, principiile și mecanismele activității în sfera științei și inovării, modul de atragere a investitorilor, asigurând baza lor instituțional-organizatorică și social-economică.

Statul, de asemenea, stimulează activitatea în sfera științei și inovării, asigură susținerea ei tehnico-materială și financiară, creează condiții favorabile pentru absorbția inovațiilor.

Obiecte ale activității din sfera științei și inovării ar fi:

- programele și proiectele al căror scop final este obținerea de noi cunoștințe în științele fundamentale și aplicate, crearea de produse, servicii, procese competitive noi sau perfecționate;
- rezultatele activității din sfera științei și inovării, confirmate prin publicații științifice, brevete, patente de autor, care alcătuiesc obiecte ale proprietății intelectuale;
- procesele organizatorice și tehnologice cu caracter de producție, administrativ și comercial, care contribuie la modernizarea structurii și la îmbunătățirea calității produselor, serviciilor și proceselor;
- infrastructura sferei științei și inovării.

Cele mai obiective semne ale schimbării în noua economie se găsesc, de fapt, printre rădăcinile-cauză ale sale: progresele tehnologice revoluționare, incluzând puterea calculatoarelor viteza înaltă telecomunicațiilor și Internetul. Datorită evoluției sale exponențiale, electronica a creat un nou mediu creativ în care se dezvoltă abordări absolute noi ale principiilor de funcționare a economiei și societății.

Din aceste considerente, pe parcursul a peste 40 de ani, ritmurile de creștere ale producției și pieței ingineriei electronice în lume s-au menținut la cota de peste 17%, și, astfel, cota electronicii în economia țărilor dezvoltate este una din cele mai mari. Acest lucru este condiționat, în primul rând, de factorii economici și anume:

- un dolar investit în ingineria electronică aduce un profit de 100 \$;
- nivelul de rentabilitate este de peste 30%;
- termenul de recuperare a investițiilor este de 2-3 ani;
- formarea unui loc de muncă în ramura dată deschide încă 4 în alte ramuri;
- 1 kg de producție electronică este echivalent cu 110 t de petrol.

Astfel, în baza celor expuse în mod succint devine evidentă necesitatea implementării tehnologiilor informaționale și de comunicație și în celelalte domenii de cercetare-dezvoltare, asigurându-se, astfel, consolidarea infrastructurii inovaționale și de transfer tehnologic. Afirmarea științei electronice accelerează procesele de generare a noilor cunoștințe teoretice și aplicative, contribuie la dezvoltarea economiei bazate pe cunoștințe, asigură accesul tuturor cetățenilor la cele mai operative informații științifice. Factorii principali care favorizează dezvoltarea infrastructurii societății informaționale sunt:

- Adoptarea Codului cu privire la știință și inovare, și reorganizarea în baza acestuia a întregului domeniu de cercetare-dezvoltare;
- Creșterea preconizată a ponderii mijloacelor financiare, alocate din bugetul de stat pentru dezvoltarea științei;
- Existența unui potențial științific competitiv la nivel internațional, în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații;

- Creșterea ponderii cercetărilor în domeniul informaticii și nivelul înalt de pregătire al infrastructurii informaționale pentru implementarea rezultatelor acestor cercetări;
- Experiența pozitivă acumulată de colectivele științifice în domeniul elaborării și implementării proiectelor internaționale din domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații.

Perspectivile dezvoltării sectorului electronicii și TIC în R. Moldova, sunt favorizate și de unele avantaje, inclusiv:

- Specializarea istorică a R. Moldovei în sectoarele tehnologiilor avansate;
- Fluxul tinerilor specialiști în sectorul TIC;
- Nivelul redus al impozitului pe venit constituie 20%, și pronosticarea diminuării acestuia în a. 2005 – până la nivelul de 15%;
- Cel mai jos nivel la salariul mediu, comparativ cu statele europene;
- Regim fiscal preferențial pentru investitori;
- Scutiri ale taxelor vamale pentru accesarea pe piețele Rusiei și României.

O premisă importantă pentru dezvoltarea sectorului electronicii și TIC o constituie capacitatea de a crea mai multe locuri de muncă la cota respectivă de investiții. Aceasta a dus la constituirea în republică a sectorului produselor și serviciilor TIC, interdependente de electronică, și dezvoltate în baza fostelor întreprinderi mari cu profil al sistemelor de calcul.

Un factor deosebit de important într-un mediu nou creat este internetul - “virusul inovației” care facilitează comunicarea globală și care este alături de infrastructurile de transport, principalul vector de propagare al tendințelor de schimbări economico-sociale care transformă globalizarea într-un fenomen efectiv, manifestat pe nivelul întregii civilizații umane. Cadru legal și instituțional pentru Economia Bazată pe Cunoaștere trebuie creat și analizat în contextul dezvoltării internetului, fiind un sistem de reglementări și de mijloace de asigurare a eficienței implementării acestora. Acest sistem oferă posibilitatea de a utiliza infrastructura în slujba unui salt calitativ și cantitativ, în crearea bunăstării. Totodată, acest cadru trebuie să fie prezent și în contextul necesității acute de creare a premiselor de dezvoltare durabilă la nivel global.

BIBLIOGRAFIA:

1. Strategia națională de edificare a societății informaționale „Moldova Electronică”, nr.255 din 9 martie 2005;
2. Program Operațional Sectorial „Creșterea competitivității economice”, Ministerul Economiei și Comerțului, București, 2005;
3. A. Caragea, R. Gheorghiu, Geomina Țurlea, Raport: Economia bazată pe cunoaștere în România. Recomandări de politică economică. București 2004;
4. A. Jinaru, A. Caragea, Geomina Țurlea, J.-F. Feldman, Promovarea dezvoltării „Noii economii” în România în contextul aderării la UE, București 2005.